

KÖNYVEKRŐL

WILLIAM H. GREENE: *Economic Analysis* (Second Edition).
Macmillan P. Co., New York, 1993. pp. 791.

Greene könyve középfokú (intermediate) ökonometriai kézi-, illetve tankönyv, és mint ilyen követője a méltán híressé vált műveknek, melyek közül a 60-as években *Goldberger* könyve (Econometric Theory), a 70-es években *Theil* munkája (Principles of Econometrics), a 80-as évtizedben pedig *Judge et al.* kétrészes, több kiadást is megért művei (Introduction to the Theory and Practice of Econometrics) emelhetők ki. Úgy tűnik, hogy Greene könyve a 90-es években tölti be azt a szerepet, amit a korábbi évtizedekben az említett művek játszottak. Érdekes megemlíteni, hogy az itt ismertetésre kerülő második kiadás viszonylag röviddel az első kiadás után látott napvilágot. Ennek oka egyrészt a nagy siker, hiszen az első kiadás váratlanul gyorsan elfogyott, de az is kétségtelen, hogy a szerző ez idő alatt elég lényegesen átdolgozta könyvét, kiegészítette a korábbi változatot a tudományág egyes lényeges új elemeivel. Emellett természetesen az új kiadásban több, a korábbiiban meglévő hibát, következetlenséget kiküszöbölt a szerző (sajnos nem mindet).

Szándéka szerint a könyv egy kétféléves graduális szintű kurzus anyaga, és tudomásom szerint a világ több egyetemén, ahol az ökonometria oktatása előbbre tart, mint nálunk, valóban ilyen célra használják is. Szemléletében számomra azért szimpatikus a könyv, mert a szerzőnek sikerült magát túltennie a 80-as évek végének válságán, destruktív irányzatain, és az ökonometria módszertanában új magasabb szinten sikerült szintézist kialakítania. Természetesen egy ilyen enciklopédikus műben nem lehet nem odafigyelni az ökonometria válsága által kitermelt hasznos és előrevivő gondolatokra, szemléletre és természetesen módszerekre, de az igazán jó műveket arról lehet felismerni, hogy nem tévesztik el az arányokat és nem dobják el a tudományág klasszikus eredményeit csak azért, hogy egy-egy divatos irányzatot túllihegjenek. Úgy vélem, hogy Greene könyve mind szemléletében, mind tárgyalásmódjában jól ötvözi az évtizedek óta bevált eredményeket a legújabb idők időtálló termékeivel, és kellő szakmai magaslatról tud szelektálni az utóbbi évek eredményeiből is.

Bármennyire is konvencionális szemléletű és az egész témát áttekinteni kívánó műről is van szó, természetes, hogy a szerző – saját ítélete alapján – koncepciójának megfelelően, egyes témákat kiemelt súllyal kezel. Éppen az ilyen súlyponti témák adják meg az egyes könyvek „fazonját”. Nem ritka, hogy egyes szerzők saját kutatási eredményeiket kívánják népszerűsíteni ilyen átfogó kézikönyvekben is, ami gyakorta visszatetsző aránytalanságokra vezet.

Nos, Greene elkerülte ezt a hibát, ugyanakkor azzal sem vádolható, hogy könyve valamiféle átlagosan szükséges ismeretanyag szürke tálalása lenne.

Amennyire az olvasó ki tudja venni a könyv tanulmányozása alapján, a szerző alapvető koncepciója az volt, hogy elméletileg jól megalapozott, de gyakorlatorientált, konstruktív ökonometriát adjon. Erre bizonyítékként a könyv jellegzetesen súlyosan kezelt témait lehet megemlíteni. Ezek közül talán első és legfontosabb a *nemlineáris modellek* kérdése. Ismeretes, hogy a hagyományos ökonometria alapvetően a lineáris modellek köré épült ki, ugyanakkor a valóság csak ritkán szorítható lineáris keretek közé. Greene megkísérli a jól kidolgozott lineáris elmélet és a nem lineáris valóság közti szakadékot áthidalni, a nemlineáris eljárásokkal visszatérő módon részletesen foglalkozik.

Ugyancsak a gyakorlati situációk gyakori információhiánya virágoztatta fel az idősoros és keresztmetszeti adatokat együttesen felhasználó *panel modelleket*, amelyekkel – bár ez nem egyedi jelenség – e könyv is részletesen foglalkozik. Talán még jellemzőbb és egyéni szint ad a műnek a minőségi eredményváltozók (kétértékű és korlátozott eredményváltozók, logit, probit modellek, csonkított és cenzorált modellek stb.) részletes tárgyalása. A szerző saját bevallása szerint nem talált az ökonometriai irodalomban olyan leírást, ahol e témákból érthető bevezetést, színvonalas tárgyalásmódot és a terület friss eredményeit együtt kapta volna meg, holott a téma aktualitása ezt indokoltta tenné. (Egyebek közt ez volt egyik fő motivációja a viszonylag gyors átdolgozásnak.)

A könyv részletesen – bár nem túl nagy terjedelemben – tárgyalja az idősorelemzés egyes kérdéseit, beleértve a legutóbbi időkben született fontosabb eredményeket is (pl. VAR folyamatok, egységgyök tesztek stb.) Végül, a klasszikus hagyományokon nevelkedett ökonóméterek számára kellemes meglepetést kelt a többegyenletes modellek mára már szinte elfeledett világos és alapos tárgyalása. Jólehet a modern ökonometria egyre inkább elszakad a szimultán egyenletek gondolatvilágától, mégis talán ez az a terület, ami megadja az ökonometria specifikumát a statisztika és a regressziószámítás egyéb területeivel szemben, ami az ökonometriát önálló tudományterületté avatja. Ezért talán több egyszerű nosztalgianál az, ha az olvasó üdvözli ennek, a gyakorlat számára talán kisebb jelentőséggel bíró, de a rendszeres szemléletű modellezési gondolkodást kétségkívül serkentő terület alapos taglalását.

Egy könyvet természetesen nem csupán a vizsgált és tárgyalt témák köre, de azok tárgyalásának módja, mélysége is minősít. Úgy vélem, Greene könyve ebből a szempontból is helyes arányokat tükröz: elegendően mély és alapos a tárgyalása ahhoz, hogy a figyelmes olvasó megértse az anyagban lévő gondolatíságot, ugyanakkor nem megy felesleges részletekbe, amelyek áttekinthe-

telenné tennék a fontosabb eredményeket. Három terjedelmes fejezetet szentel a módszertani eszköztár bemutatásának (algebra, valószínűségszámítás, statisztika), és az itt ledöngölt alapokra következetesen építkeznek. Ez azt jelenti, hogy azok számára, akik nem veszik a fáradságot, hogy az alapokat jól végiggondolják, esetenként követhetetlen. Ugyanakkor, ha valaki az eszköztár birtokában van, annak számára már meglehetősen egyszerűen követhető az anyag. Nem megy feleslegesen bele bizonyításokba, nem a tétel fontosságát, hanem a bizonyítás hasznát, didaktikus értékét tekinti elsődlegesnek. (Erre példa lehet az, hogy a központi határeloszlás tételeket nem bizonyítja, mivel ez szerinte nem vinne előre az *ökonometria* megértésében, ugyanakkor természetesen ezeket a tételeket kimondja, és kiterjedten használja is őket.) A könyv általában nem követi szigorúan a *definíció – tétel – bizonyítás – következmény* felépítést, de ez nem szokatlan ebben a műfajban.

A könyv erőssége a nagyszámú, többcélú felhasználásra is alkalmas valós adatállomány, amelyek egy jó része feldolgozott példákon keresztül jelenik meg, de ezek más feladatokhoz is hasznos segítséget adnak. Élvezetesebb a gyakran példának nevezett esettanulmányok, és az egyes fejezeteket kiegészítő bőséges feladatanyag. Sajnos – és ebben követi az utóbbi időkben elterjedt divatot – a feladatok megoldását semmilyen formában, illetve részletezettséggel nem közli. A könyvet a már standarddá vált név- és tárgymutató, hivatkozási jegyzék, valamint a szokásosnál nem lényegesen bővebb táblázatanyag egészíti ki.

Összefoglalásként csak annyit mondhatok, hogy ez a könyv jó áttekintést ad az ökonometria jelenlegi valós helyzetéről, arányairól, problémáiról. Sajnos távol állunk attól, hogy oktatási anyagként komolyan szóba jöhessen, és természetesen arra sem alkalmas, hogy elméletileg nem kellően felkészült kutatók receptkönyv módjára használva felszínes és látszólagos tudást nyerjenek belőle. Bár hivatkozik a fontosabb, forgalomban lévő ökonometriai programcsomagokra, szerencsére, nem kötelezi el magát egyik mellett sem, nem adva lehetőséget arra, hogy eredménytábla desifrirozó szerepre degradálják. „Csak” arra alkalmas, hogy ha valaki veszi a fáradságot az alapok megemésztésére, illetőleg megvannak a módszertani alapjai, akkor sokoldalú, logikus, didaktikus és arányos formában mutatja be a 90-es évek ökonometriájának legfőbb eredményeit. Úgy gondolom, ez nem kevés.

Hunyadi László

BERDE ÉVA – PETRÓ KATALIN: *Mikroökonómia. Feladatok*

A Műszaki Könyvkiadónál most megjelent kötet hiánypótló a magyar nyelvű közgazdasági irodalom piacán. Mikroökonómia könyv, magyar és külföldi szerzőktől is található már a könyvesboltokban, de a mikroökonómiai elméletet konkrét feladatokon keresztül illusztráló munka ezidáig csak egyetemi jegyzet formájában létezett. Berde Éva és Petró Katalin példatára nemcsak ezért ajánlható az olvasók figyelmébe, hanem azért is, mert a feladatmegoldás szellemi kalandjának nekivágó ifjabb és idősebb szakembereket fokozatosan vezet be a mikroökonómia sajátos világába, és nemzetközi mércével mérve is élenjáró áttekintést nyújt a neoklasszikus mikroökonómia alapvető problémaköreiről.

A feladatgyűjtemény a BKE Mikroökonómia Tanszékének immár ötödik éve felhalmozott tapasztalataira, és a tanszék két korábbi, jegyzet formájában megírt példatárának didaktikai módszereire épít. A kötet szervesen kapcsolódik a Műszaki Könyvkiadó és az Aula Kiadó által 1993-ban megjelentetett, Kopányi Mihály által szerkesztett *Mikroökonómia* kézikönyvhöz, így módon magában foglalja a BKE mikroökonómia tananyagának kérdéseken alapuló feldolgozását. Emellett azonban jól használható más egyetemek és főiskolák saját mikroökonómia oktatásában, illetve mindazoknak a közgazdászoknak és más érdeklődő olvasóknak érdemes kézbe venniük, akik a mikroökonómia elméleti összefüggéseit a gyakorlati alkalmazásokon keresztül szeretnék nyomon követni. A feladatok különböző jellegűek, közöttük egyaránt találhatók konkrét, a valóságban felmerülő problémák, illetve olyan elméleti kérdések, amelyek megválaszolása magasabb szintű matematikai és közgazdasági ismereteket követel.

A feladatgyűjtemény szerkezete követi a neoklasszikus mikroökonómia felépítését, az első öt fejezet a fogyasztói magatartással, a termelői viselkedéssel és a kínálattal, a piaci szerkezetekkel, a termelési tényezők piacával és az általános egyensúllyal, illetve a jóléti közgazdaságtannal foglalkozik. A 6. fejezet tudáspróbája elsősorban a mikroökonómia iránt különösen érdeklődő, és a matematikai apparátust biztonságosan kezelő olvasóknak ajánlható. A használhatóság megkönnyítése érdekében a Bevezetés utáni részben a szerzők felsorolják az alkalmazott jelöléseket, valamint megmagyarázzák a magyarul még nem teljesen elterjedt, illetve csak a példatárban szereplő kifejezéseket. Az egyes fejezetek összefoglaló kérdései az alapvető összefüggések tudatosítására, a felmerülő problémák összehasonlító elemzésére és az összefüggések átgondolására készítetnek. A tesztfeladatok, illetve az igaz vagy hamis állítások az elméleti tudás ellenőrzését, a mikroökonómia törvényszerűségeinek rögzítését segítik elő. A szóveges és geometriai feladatok a mikroökonómia jellegzetes algebrai és geometriai eszköztárának alkalmazását, és igazán elmélyült gondolkodást igényelnek. Ezek a példák igyekeznek rávezetni az olvasót

arra, hogy a mikroökonómia első pillanatra talán túlságosan elvontnak tűnő rendszere hogyan modellezi a valóságot. Mind az igaz – hamis állítások, mind a szóveges és geometriai feladatok közt a bonyolultabbakat csillaggal jelölték a szerzők. Érdeemes rászanni az ezek megoldásához szükséges hosszabb időt, mert segítségükkel a mikroökonómia néhány bonyolultabb összefüggése tárul fel. Az összefoglaló kérdéseket kivéve, minden fejezet példasorát a megoldási útmutatások, illetve eredmények, időnként maguk a megoldások követik.

Végezetül hadd idézzem a példatár bevezetőjének utolsó szavait: „abban a reményben szeretnénk jó munkát és hasznos időtöltést kívánni a Kedves Olvasóknak, hogy ki-ki saját erőfeszítése révén, a feladatok megoldásán keresztül még inkább megérti, illetve elsajátítja a közgazdasági problémakezelés módszereit, és a mikroökonómia belső logikáját.”

Eszterhainé Daruka Magdolna

Wiley katalógus, 1993

John Wiley & Sons Ltd Kiadói katalógusára szeretnénk felhívni olvasóink figyelmét. A kiadó repertoárja igen széles. Ezért csak lapunk profiljába vágó, vagy hozzá közel álló témakörök kiadványaiból készítünk válogatást és ajánlást.

A vaskos kötet a következő nagy fejezetekre tagolódik:

- LIFE SCIENCES, MEDICAL SCIENCES AND RELATED AREAS
- CHEMISTRY AND RELATED AREAS
- EARTH SCIENCES AND THE ENVIRONMENT
- MATHEMATICS, STATISTICS, PHYSICS AND OPTICS & OPTICAL ENGINEERING
- COMPUTERS & DATA PROCESSING, BUSINESS DATA PROCESSING AND INFORMATION SCIENCE, LIBRARY SCIENCE & DOCUMENTATION
- ENGINEERING, ARCHITECTURE AND RELATED AREAS
- ACCOUNTING, BUSINESS ADMINISTRATION, BUSINESS LAW, ECONOMICS, FINANCE, LAW AND MARKETING
- HUMANITIES, PSYCHIATRY, SOCIOLOGY AND RELATED AREAS

A katalógus mintegy 550 minibetűkkel szedett háromhasábos oldalon ismerteti kiadványait, New megjelöléssel a legújabb termékeket. Minden fejezet végén az adott fejezet témaköréhez kapcsolódó számítógépes szoftverirodalomról és videolemez kínálatról nyerhet képet az olvasó. A kötet végén szerző/cím szerint betűrendbe szedett indexből tudhatjuk meg a könyvek árát angol fontban és USA dollárban.

John Wiley & Sons Ltd katalógusát haszonnal forgathatják egyetemi hallgatók és oktatók, speciális területen kutatók, vagy könyvtárak felfrissítését végzők egyaránt.

Mint a fejezetek felsorolásából láthattuk, az egyik fejezet a könyvvitel, az üzleti adminisztráció – ezen belül a menedzsment tudomány és az operációkutatás –, az üzleti jog, a közgazdaságtan, a pénzügy és a marketing témakör könyv, kézikönyv, szótár, címkatalógus és folyóirat kínálatáról ad tájékoztatást. Napi aktualitása miatt érdeklődésre tarthat számot az alábbi válogatás.

ANSELL, J. and WHARTON, F.

Risk: Analysis, Assessment and Management.

A szerzők a kockázat kezelésének legfontosabb és legnehezebb szempontjait veszik vizsgálat alá. Vizsgálják a kockázat elemzés, értékelés és menedzselés főbb állomásait. A kötetben az olvasó példákat talál az ipar, a pénzügy, a szállítás és környezetgazdaság területéről. Ajánlott egyetemi hallgatóknak és gyakorlati szakembereknek.

COPELAND, T., KOLLER, T. and MURIN, J.

Valuation: Measuring and Managing The Value of Companies. (Wiley Professional Banking and Finance Series).

Ez az 1990-es kötet vállalatok értékelésének step-by-step kézikönyve. Pénzügyi intézmények, konglomerátumok, nemzetközi és multinacionális vállalatok és üzletek értékelését tartalmazza. Látható belőle, hogyan kell lebonyolítani az olyan fő tranzakciókat, mint egyesítések, csatolások, leválások, újra tőkésítések és részvény eladások.

CHOI, F. D. S.

Handbook of International Accounting

Korunkban a világpolitikában, világgazdaságban és a világpiacon zajló gyors változások a könyvvitel tudományterületét sem hagyják érintetlenül, akár elméleti, akár gyakorlati szempontból nézzük. A nemzetközi könyvviteli tételek értelmezése és megértése döntő a nemzetközi üzleti kommunikáció, és az üzleti kapcsolatokbeli tisztánlátás szempontjából. A könyv tartalmában lefedi a nemzetközi pénzügy és könyvvitel összes fontos fejezetét. A szerzők ezzel a művel könyvviteli, adóügyi, illetve bank szakembereket, pénzügyi szakértőket és befektetőket szándékoztak célba venni.

WHITE, G. I., SONDI, A. C., FRIED, D.
The Analysis and Use of Financial Statements

A könyv széleskörű áttekintését adja az elméleti és analitikus pénzügyi tételeknek, és bemutatja azok pénzügyi jelentésekben történő megjelenítésének legújabb fejlődését. Összehasonlító elemzést láthatunk USA-beli és más országokban használatos pénzügyi elszámolási tételek közötti lényeges különbségekről. A könyvet a szerzők egyetemi hallgatóknak, pénzügyi elemzőknek és tanácsadóknak szánják.

Gyetzván Ferenc

